

Силабус освітнього компонента

Програма навчальної дисципліни

Риторика

Шифр та назва спеціальності

054 – Соціологія

Інститут

ННІ Соціально-гуманітарних технологій

Освітня програма

Соціологія управління

Кафедра

Соціології і публічного управління (305)

Рівень освіти

Бакалавр

Тип дисципліни

Спеціальна (фахова), Вибіркова

Семестр

4

Мова викладання

Українська

Викладачі, розробники

Григор'єва Світлана Василівна

svitlana.grygoryeva@khi.edu.ua

Старший викладач кафедри соціології і публічного управління (НТУ «ХП»)

Авторка понад 44 наукових і навчально-методичних публікацій. Провідна лекторка з курсів: «Основи демографії», «Соціологія культури», «Соціологія споживання», «Риторика», «Соціальна статистика», «Якісні методи в соціологічних дослідженнях».

Детальніше про викладача на сайті кафедри:

<https://web.kpi.kharkov.ua/sp/professors-ko-vikladats-kij-sklad/>

Загальна інформація

Анотація

Вивчення курсу повинно сформувати у студентів систему вмінь і навичок застосування вербальних і невербальних засобів комунікації, логічних, психологічних, етичних, літературних прийомів у мові та спілкуванні; опанування методикою підготовки та виголошення промови; ознайомлення з основами мистецтва колективного публічного спілкування, зокрема формування полемічної майстерності

Мета та цілі дисципліни

ознайомлення з основами класичної й сучасної риторики як науки про мисленнєво-мовленнєву діяльність, спрямовану на переконання, досягнення мети в процесі мовної комунікації, набуття практичних навичок укладання текстів виступів і їх проголошення, удосконалення норм і правил культури мовлення, підготовка до організації ефективного спілкування в професійній діяльності.

Формат занять

Лекції, практичні заняття, консультації.. Підсумковий контроль – залік..

Компетентності

Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності) (ЗК-5).

Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології (ЗК-9).

СК01. Здатність оперувати базовим категоріально-понятійним апаратом соціології.

СК07. Здатність презентувати результати соціологічних досліджень для фахівців та нефаківців .

Результати навчання

РН08. Обґрунтовувати власну позицію, робити та аргументувати самостійні висновки за результатами досліджень і аналізу професійної літератури.

РН11. Презентувати результати власних досліджень для фахівців і нефаківців..

Обсяг дисципліни

Загальний обсяг дисципліни 90 год. (3 кредити ECTS): лекції – 16 год., практичні заняття – 16 год., самостійна робота – 58 год.

Передумови вивчення дисципліни (пререквізити)

Для успішного проходження курсу необхідно мати знання та практичні навички з наступних дисциплін: "Загальна соціологія", "Соціологія культури", "Історія соціології".

Особливості дисципліни, методи та технології навчання

Під час проведення лекційних занять з навчальної дисципліни передбачено застосування таких методів навчання: пояснювально-ілюстративний метод (демонстрація на екрані слайдів презентацій, візуалізації навчального матеріалу); метод проблемного викладення; частково-пошуковий, або евристичний метод (лекції за окремими темами викладаються в проблемній формі). Під час проведення семінарських занять застосовується: репродуктивний метод (засвоєння базових понять курсу); частково-пошуковий, або евристичний метод (під час підготовки індивідуальних проєктів); дослідницький метод (студенти самостійно вивчають літературу, джерела, ведуть дослідження, виміри та виконують інші пошукові дії для створення презентації на задану тему). Семінарські заняття можуть бути побудовані у формі дискусії.

Програма навчальної дисципліни

Теми лекційних занять

Тема 1. Теоретичні основи риторики

Риторика як наука. Основні поняття риторики. Розділи класичної риторики. Риторичні закони. Зв'язок риторики з іншими науками.

Тема 2. Історичні витoki та розвиток риторики: традиції та сучасність

Виникнення й розвиток риторики в Давній Греції. Ораторське мистецтво в Середні віки. Особливості розвитку риторики в епоху Відродження. Ораторське мистецтво в Європі Нового часу. Розвиток ораторського мистецтва в Україні.

Тема 3. Майстерність публічного виступу

Види публічних виступів. Методика та етапи підготовки публічного виступу. Структура ораторського твору. Культура сприймання публічного виступу. Види запитань

Тема 4. Логіко-емоційні засади промови

Логічні засади промови. Психологічні основи публічного виступу. Основні способи переконування.

Тема 5. Елементи художності та літературні прийоми в мові оратора

Поняття про художній образ. Звуковий рівень тексту. Лексичний рівень тексту. Синтаксичний рівень тексту. Стилiстичний рівень тексту.

Тема 6. Техніка мовлення оратора. Складники техніки мовлення

Дихання. Види дихання. Голос. Властивості голосу. Дикція, орфоепія. Причини порушення орфоепічних норм у мовленні. Інтенація як мовне явище, її сутність і значення. Фразовий наголос. Види фразових наголосів.

Тема 7. Оратор і аудиторія

Зовнішній вигляд оратора. Вимоги до невербальних засобів промовця. Місце проведення промови.

Теми практичних занять

Тема 1. Риторика як наука й навчальна дисципліна

Риторика як наука. Основні поняття риторики. Розділи класичної риторики. Риторичні закони. Зв'язок риторики з іншими науками

Тема 2. Історичні витоки та розвиток риторики: традиції та сучасність

Витоки давньоукраїнського красномовства. Українське красномовство в XIII – XVII ст. Київська школа риторики. Розвиток сучасної української риторики.

Тема 3. Майстерність публічного виступу

Види публічних виступів. Методи та етапи підготовки публічного виступу. Структура ораторського твору.

Тема 4. Логіко-емоційні засади промови

Синтаксичний рівень тексту. Стилiстичний рівень тексту. Харизма оратора – лiдера суспiльства. Рекламна риторика й екологія Слова. Мистецтво полемiчного спілкування. Магія живого слова.

Тема 5. Елементи художності та літературні прийоми в мові оратора

Дихання. Види дихання. Голос. Властивості голосу. Дикція, орфоепія. Причини порушення орфоепічних норм у мовленні.

Тема 6. Техніка мовлення оратора. Складники техніки мовлення

Інтонація як мовне явище, її сутність і значення. Фразовий наголос. Види фразових наголосів. Підготуйте публічні виступи на такі теми: •Мої роздуми про милосердя. •Що нам заважає вчитися? •Які ми – сучасні студенти? •Чи потрібна риторика сучасному студенту?

Тема 7. Оратор і аудиторія

Зовнішня культура оратора. Невербальні засоби впливу оратора на аудиторію. Місце проведення промови.

Теми лабораторних робіт

Лабораторні роботи в рамках дисципліни не передбачені.

Самостійна робота

Курс передбачає виконання індивідуального завдання у вигляді рефератів та представлення їх як презентацій за двома темами курсу, які студент вільно обирає з числа тем, які пропонуються або узгоджує з викладачем ініціативну тематику. Студент здійснює бібліографічний пошук, складає план презентації або ставить питання, на які треба отримати аргументовану відповідь, опанувавши джерела за темою, студент розкриває зміст питань та представляє виконану роботу на семінарі. Обсяг презентації – 16-25 слайдів, текст доповіді – 4-6 стандартних сторінок. Основний зміст презентації доповідається у вільній формі на семінарському занятті, і студент отримує оцінку (20 балів), що додаються до загального рейтингу

Література та навчальні матеріали

Основна література:

1. Риторика: навч. посібн. (упор. Т.К. Ісаєнко, А.В. Лисенко). – Полтава: ПолтНТУ, 2019. – 247с.
<http://reposit.nupp.edu.ua/bitstream/PolNTU/6085/1/%D0%9C%D0%B0%D0%BA%D0%B5%D1%82%20%D0%A0%D0%B8%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B8%D0%BA%D0%B0.pdf>
2. Мацько Л. І., Мацько О. М. Риторика: Навч. посіб. — 2-ге вид., стер. — К.: Вища шк., 2018. —311 с.
http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/38856/mod_resource/content/1/%D0%A0%D0%B8%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B8%D0%BA%D0%B0%20%D0%9F%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%9C%D0%B0%D1%86%D1%8C%D0%BA%D0%BE.pdf
3. Середя Н. В. Основи ораторської майстерності: навчальний посібник / Середя Н. В., Квасник О. В. – Харків : НТУ «ХПІ», 2019. – 304 с. http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPI-Press/47845/1/Book_2020_Sereda_Oratorska_maisternist.PDF
4. Сагач Г. Риторика Підручник. — 2-ге вид., перероб. і доп. — Київ: Ін Юре, 2000. — 567 с.
<https://www.twirpx.com/file/1668670/>
5. James A. Herrick The History and Theory of Rhetoric An Introduction
<https://www.routledge.com/The-History-and-Theory-of-Rhetoric-An-Introduction/Herrick/p/book/9780367427344>

Додаткова література:

1. Абрамович С. Д. Риторика загальна та судова: навч. посіб. / С. Д. Абрамович, В. В. Молдован, М. Ю. Чікарькова. – К.: Юрінком Інтер, 2002. – 426 с.
2. Вандишев В.М. Риторика. Екскурс в історію вчень і понять / В.М. Вандишев. – К.: Кондор, 2003.
3. Великий тлумачний словник сучасної української мови / [укл. і гол. ред. В. Т. Бусел]. – Київ – Ірпінь: ВТФ «Перун», 2002. – 1440 с.
4. Мацько Л. І. Риторика: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / Л. І. Мацько, О. М. Мацько. – К.: Вища шк., 2003. – 311 с.
5. Сагач Г. М. Риторика: навч. посіб. для студ. серед. і вищ. навч. закладів / Г. М. Сагач. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Вид. Дім «ІнЮре», 2000. – 568 с.
6. Громовий В. В. Мистецтво живого слова: посібн. із сучасної риторики [для старшокл. та студ.] / В. В. Громовий. – Кіровоград: Укр. гімназія, 1999. – 222 с.
7. Єлісєнко Ю.П. Ораторське мистецтво: постановка голосу й мовлення: навч. посіб. ; [за ред. В. В. Різуна] / Ю. П. Єлісєнко. – К.: Атака, 2008. – 204 с.
8. Капська А.Й. Виразне читання. Практичні і лабораторні заняття: навч. посіб. / А.Й. Капська. – К.: Вища шк., 1990. – 175 с.
9. Колотілова Н. А. Риторика: навч. посіб. / Н. А. Колотілова. – К.: Центр учбової літ., 2007. – 232 с.
10. Культура фахового мовлення: навч. посіб. / за ред. Н. Д. Бабич. – Чернівці : Книги – ХХІ, 2005. – 572 с.
10. Абрамович С. Д. Риторика: навч. посіб. / С. Д. Абрамович, М. Ю. Чікарькова. – Львів: Світ, 2001. – 240 с.

Система оцінювання

Критерії оцінювання успішності студента та розподіл балів

100% підсумкової оцінки складаються з результатів оцінювання у вигляді іспиту (20%) та поточного оцінювання (80%).

Іспит: два теоретичних питання або тестові завдання за темами курсу.

Поточне оцінювання: 2 онлайн тести за модулями (20%), індивідуальні завдання/проекти (презентації) (20%) та тестові завдання по кожному практичному заняттю (40%)

Шкала оцінювання

Сума балів	Національна оцінка	ECTS
90–100	Відмінно	A
82–89	Добре	B
75–81	Добре	C
64–74	Задовільно	D
60–63	Задовільно	E
35–59	Незадовільно (потрібне додаткове вивчення)	FX
1–34	Незадовільно (потрібне повторне вивчення)	F

Норми академічної етики і політика курсу

Студент повинен дотримуватися «Кодексу етики академічних взаємовідносин та доброчесності НТУ «ХПІ»: виявляти дисциплінованість, вихованість, доброзичливість, чесність, відповідальність. Конфліктні ситуації повинні відкрито обговорюватися в навчальних групах з викладачем, а при неможливості вирішення конфлікту – доводитися до відома співробітників дирекції інституту. Нормативно-правове забезпечення впровадження принципів академічної доброчесності НТУ «ХПІ» розміщено на сайті: <http://blogs.kpi.kharkov.ua/v2/nv/akademichna-dobrocheshnist/>

Погодження

Силабус погоджено

Дата погодження, підпис

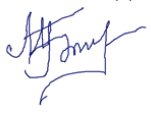
Завідувач кафедри
Володимир МОРОЗ

30.06.2023

Дата погодження, підпис

30.06.2023

Гарант ОП
Марина БІРЮКОВА